Рат деведесетих на просторима бивше Југославије потпуно се различито тумачи у уџбеницима историје у Србији, Хрватској и БиХ. У зависности од тога чији је уџбеник - за рат је крив онај други, он га је и започео, ми смо се бранили и поднели највеће жртве. Ђаци тако, не само што немају критичну слику онога што се дешавало него се васпитавају за нека будућа непријатељства.

Уџбеници историје у Србији мењани су два пута - у време Слободана Милошевића, и након његовог пада. Прва промена у уџбеницима десила се 1993. у време највеће економске кризе и инфлације и у јеку ратних сукоба.

- Смисао тих промена била је драстична измена слике прошлости ради потреба садашњости. Било је потребно направити историју конфликта да би се конфликт који је у току сместио у одговарајући историјски контекст, да би се оправдао, учинио логичним и неизбежним - каже историчарка Дубравка Стојановић која је, у оквиру пројекта Фондације Фридрих Ебарт за БиХ, урадила анализу српских уџбеника на ову тему.

Србија: "Преко Католичке цркве и њених фанатизованих верника води се борба против православља и Срба"

Преломна тачка у српским уџбеницима, оно одакле почиње „српска голгота“ у заједничкој држави због чега се све касније десило што се десило јесте - Брионски пленум 1964. и смена тадашњег првог полицајца Александра Ранковића због прислушкивања Тита. Аутор каже да је сменом „разбијена једна снажна савезна институција“, те да су „створени сви услови за остваривање припремљеног и добро смишљеног сценарија... за разбијање југословенске заједнице“.

У уџбенику историје за осми разред наводи се да су национализам и сепаратизам, у ком је „посебно предњачило руководство Словеније“ довели до разбијања Југославије, а спас државе виђен је једино у „чврстој руци“. Ђацима је објашњено да су „Срби избачени из хрватског устава“, те да се због тога „српски народ наоружао“. У целу причу увучен је

и неизбежни Ватикан, па тако дословце стоји: „Удео политике Ватикана у југословенском синдрому такође је значајан. Преко Католичке цркве и њених фанатизованих верника води се борба против православља и Срба“ (!), након политичких промена у Србији 2000. долази до „смиривања страсти“.

Хрватска: Срби су учинили „много и премного зла у Хрватској"

Сви хрватски уџбеници који се баве савременом историјом, без изузетка, главног кривца за изазивање југословенске кризе и рата виде у „великосрпској политици“. Уџбеници из којих ђаци уче у Хрватској, углавном се користе и у хрватском делу БиХ. „Најтврђи“ је уџбеник Иве Перића „Повијест за осми разред основне школе“. Он пише да су Срби учинили „много и премного зла у Хрватској“, јер су „настојали убити што више људи и разорити што више материјалних добара“.

- У уџбенику нема ни помена о протеривању преко 200.000 Срба из Републике Српске Крајине 1995, као ни о злочинима који су током рата почињени над њима - каже Горан Латиновић, магистар историјских наука.

У уџбенику Иве Перића „Повијест за осми разред основне школе“ наводи се: „Рушили су (Срби) бацачима, топовима, бомбама и ракетама из војних зракоплова цркве, споменике културе, болнице, школе, творнице, стамбене и управне зграде. Нападали су и кола прве здравствене помоћи, иако су та кола означена црвеним крстом. За те нецивилизоване нападаче нису вредели никакви међународни заштитни знакови, ни било какви обзири. Клали су, стријељали, вјешали, масакрирали, пљачкали, палили, одводили у бројне сабирне логоре не само у Глини, Книну и другде, већ и на подручју Србије.“

БиХ: Срби су бомбардовали и уништавали градове и села, а потом су починили „масовно убијање, пљачкање и протјеривање становништва“

Аутори првог бошњачког уџбеника за осми разред основне школе Мустафа Имамовић, Мухидин Пелесић и Мухамед Ганибеговић кажу да су средином осамдесетих година неки политички кругови изашли са идејом „о потреби рушења Југославије и стварања Велике Србије“, као да ни обнова вишестраначког живота није могла помоћи „јер је пројекат Велике Србије био већ увелико готов и само је било питање дана када ће се

приступити његовој реализацији“.

Они додају да је „српско-црногорска агресија на Босну и Херцеговину“ дуго припремана, а изведена је уз помоћ „терористичких формација Српске демократске странке“. Срби су бомбардовали и уништавали градове и села, а потом су починили „масовно убијање, пљачкање и протјеривање становништва“. За остваривање тог плана „уништено је све што није српско“.

- На овај начин аутори муслиманских уџбеника историје представили су прошлост која ће код нових нараштаја босанскохерцеговачких муслимана формирати свест о вишевековном континуитету државности БиХ, чији су они носиоци. Истовремено, аутори муслиманских уџбеника одгајају код ђака слику о Србима као геноцидном народу и најгорим муслиманским непријатељима - каже историчар Латиновић.

Горан Дакић, Светлана Палић

(Блиц)